

Inspirationsmateriale til undervisning

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

40938

Udviklet af:
Helle Akselbo
Social og sundhedsskolen Fyn, Kursusafd.
Teglårdsparken 104
5500 Middelfart
Tlf.: 51234749

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

---

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

Uddannelsen hører til i den fælles kompetencebeskrivelse:
FKB 2223: ”Socialpsykiatri og fysisk/psykisk handicap”

Formålet med uddannelsen er, at deltagerne på et grundlæggende niveau kan støtte den sindslidende i socialpsykiatrien til at mestre livet personligt og socialt.

Det relaterer til de tilhørende arbejdsmarkedsrelevante kompetencer (TAK):

- Omsorgs- og plejearbejde
- Inklusion, rehabilitering og pædagogisk arbejde

Arbejdsfunktioner

Social- og sundhedshjælpere eller ufaglærte i socialpsykiatrien, herunder den socialpsykiatriske indsats, der er placeret i hjemmeplejen. Uddannelsen er relevant for medarbejdere med arbejdsfunktioner svarende til social- og sundhedshjælpere, værkstedsassistenter, omsorgsmedhjælpere m.v.

Deltagerforudsætninger

Det er en fordel, at deltageren har nogen erfaring fra arbejdet med psykiatriske/socialpsykiatriske brugere.

Struktur

Kurset kan indgå i et integreret forløb med følgende kurser:

- 40938 Fagligt samarbejde i socialpsykiatrien
- 40597 Arbejdet med recovery i psykiatrien
- 40138 Implementering af handleplaner ifølge serviceloven
- 44627 Magt og omsorg
- 44329 Kontaktpersonen i omsorg og sygepleje
- 44298 Brugerindflydelse i pædagogisk praksis
- 42689 Forebyggelse af vold og konfliktintervention
- 40600 Socialpædagogik og aktiverende metoder
- 40599 Arbejde med sindslidende med misbrug
- 40598 Selvledelse og formidling i omsorgsarbejde
- 40128 Tværsektorielt arbejde med rehabilitering
- 40125 Rehabilitering som arbejdsform
- 40597 Arbejdet med recovery i psykiatrien
- 40144 Kollegial supervision på pæd.- eller sosuområdet

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

---

2. Ideer til tilrettelæggelse

Uddannelsen kan tilrettelægges som split-forløb, hvor der kan lægges praksisopgaver ind og deltagerne kan dermed implementere deres viden i hverdagen gradvist gennem uddannelsen f.eks. som 4 + 3 + 3

Det anbefales at have en eller to gennemgående lærere på uddannelsen

Det anbefales at inddrage brugertilærere og eller pårørende i undervisningsforløbet, bl.a. i forbindelse med gennemgang af psykose, og det at leve med en langvarig sindslidelse.

Det anbefales at have gæstelærere fra praksis, således at undervisningen bliver så praksisrelateret som muligt. Desuden kan et besøg i praksis være en god ide.

Undervisningen skal tilrettelægges, så deltagernes forudsætninger sættes i spil - således at deres praksiserfaring og deres holdninger sættes i spil og i udvikling..

Det er givende at veksle mellem teoretiske oplæg og praksisrelaterede opgaver.

Rollespil / Forumteater kan være meget brugbart – lærende og udviklende omkring kommunikation og støttende og motiverende opgaver.

Temaer

Under denne overskrift er samlet en række emner, der alle er relevante for uddannelsen. Listen skal ikke opfattes som fyldestgørende. Tilrettelæggeren af uddannelsen kan benytte emnerne som inspiration og kombinere emner, så man opnår den vægtning der er rigtig i sammenhængen.

Tema 1: Psykose, angst og sindslidelser

Tema 2: Holdninger og forskellige behandlinger i psykiatrien

Tema 3: Hvordan give kontakt og støtte til at leve med størst mulig indflydelse på eget liv

Tema 4: Hvordan arbejder man forebyggende og sundhedsfremmende i socialpsykiatrien.

Tema 5: At arbejde med egne grænser, ressourcer og begrænsninger

Tema 6: At evaluere og justere egen indsats

Tema 7: Den sindslidendes rettigheder – lovgivning og brugerbevægelser

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

Tema 1: Psykose, angst og sindslidelser

Menneskets psykiske udvikling:

Psykdynamisk teori, gennemgang af:

- det bevidste og ubevidste
- forsvarsmekanismer
- jeg'ets funktion
- overføringer og modoverføringer

Sterns udviklingsteori

Bowlby's tilknytningsteori

Systemisk teori

Normalitet og psykose:

Holdninger, fordomme

Den samfundsmæssige stigmatisering af sindslidende.

Psykososer og angsttilstande:

Hvad er psykose-tilstande – symptomer.

Hvad er angst - symptomer.

Hvad ligger der i begreberne, og hvilke sygdomme knytter sig til det?

Materiale:

En kort introduktion findes i:

Hansen, Marin, Jeanet Kragerup, Søren Bech: Psykiatri 2. udgave. 2009. Munksgaard

Brugerinddragelse:

Man kan med fordel her have en psykiatribruger eller to inde og fortælle om deres liv med en langvarig sindslidelse.

Tema 2: Holdninger og forskellige behandlinger i psykiatrien

Holdninger i psykiatrien

- konsekvenser for behandling og støttende tiltag.

Hvad er Recovery og Empowerment.

Den medicinske behandling af de mest almindelige sindslidelser, virkning og bivirkning.

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

Andre behandlingstiltag bl.a.:

- kognitiv behandling
- psykoterapeutiske tiltag
- støtte som del af behandlingen.

Kost og overvægt

- problemer med følgesygdomme
- behandlingstiltag

Motion og kost

Misbrugsproblematikker inden for psykiatrien

- hvorfor misbruger mange sindslidende?
- konsekvenser for deres lidelse og evt. medicinske behandling

Tema 3: Hvordan give kontakt og støtte til at leve med størst mulig indflydelse på eget liv

Kontakt og støtte:

Hvordan etablerer, vedligeholder og afslutter man en kontakt med en sindslidende?

Arbejdet med et målrettet omsorgs- og støtteforløb i samarbejde med den sindslidende

Hvad er samarbejde og hvad er kontakt?

Grundlæggende kommunikation og anerkendende kommunikation.

Det diskuteres:

Hvad er integritet og hvordan opnår man indflydelse på eget liv? Hvad er omsorg i den sammenhæng, hvad er støtte?

Skal den sindslidende aktiveres, og hvad kunne det betyde for det levede liv?

Hvordan motiverer man?

Materiale:

Det drejer sig om kontakt - to film om kontakten i socialpsykiatrien 2004

Forlag: Videnscenter for Socialpsykiatri og MF Media

Frank, Robert: Samvær og samtale med mennesker med sindslidelser. Forlag: Videnscenter for Socialpsykiatri 2002

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

Mabeck, Carl Erik: Den motiverende samtale Munksgaard 2007

Miller, William R og Stephen Rollnick, Christopher C. Butler: Motivationssamtalen i sundhedssektoren. Hans Reitzels Forlag 2009

Metze, Erno og Jørgen Nystrup: Samtaletræning Munksgaard 2007

Strand, Liv: Fra kaos mod samling, mestring og helhed (1994) Munksgaard 2009-12-11

Tema 4: Hvordan arbejder man forebyggende og sundhedsfremmende i socialpsykiatrien

Gennemgang af Psykiatriens historie.

Hvad ligger der i begreberne forebyggelse og sundhedsfremme, og hvilken betydning har dette for socialpsykiatrien og for deltagerens egen arbejdsfunktion?

Hvordan er psykiatrien organiseret – både hospitalspsykiatrien, distrikpsykiatrien og socialpsykiatrien, og hvilken rolle spiller disse i forhold til den enkelte sindslidendes forebyggelse og sundhedsfremme?

Hvilken funktion har deltageren selv i relation til dette, og hvordan kan deltageren udvikle den?

Hvilke observationer er vigtige / relevante at give videre til samarbejdspartnere?

Besøg i socialpsykiatrien og besøg af en Støtte- og kontaktperson (SKP).

Tema 5: At arbejde med egne grænser, ressourcer og begrænsninger

Hvordan ser deltageren i samspil med den sindslidende og andre samarbejdspartnere på sin egen måde at fungere på i sit arbejde, og hvordan udvikler man dette?

Hvordan kender deltageren sine egne grænser, og hvilken rolle spiller dette i kontakten til en sindslidende og dennes netværk?

Hvad er supervision og hvordan bliver man klogere på sig selv?

Hvordan bliver deltageren mere bevidst om egne ressourcer og begrænsninger? Her kan bruges forskellige øvelser omkring grænser og kommunikation.

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

Materiale:

Andersen, Tom: Reflekterende processer – Samtaler Og Samtaler Om Samtalerne 2.udgave Psykologisk Forlag 2003

Crafford, Clarence: Udviklende fortrolighed. Hans Reitzels Forlag 1994

Simonsen, Erik: Om og med psykose: om de problemer som rammer den psykotiske person og familien - og om kvalitet i behandlingen. Kbh.: Psykiatrifonden, 2001.

Samvær med mennesker med psykoseproblemer: Vejledning for pårørende og andre interesserede. - Vanløse: Landsforeningen Sind, 2008.

Tema 6: At evaluere og justere egen indsats

Hvordan evaluere og justere egen praksis i samarbejde med samarbejdspartnere:
Hvad kræver det af dig / af dem og hvordan organisere det?
Hvordan bliver udvikling og læring en del af hverdagen?
Supervision som udviklende redskab.

At opøge relevant viden mhp. udvikling af egen praksis.

Tema 7: Den sindslidendes rettigheder – lovgivning og brugerbevægelser

Gennemgang af den sindslidendes rettigheder i relation til relevant lovstof.

Lov om social service, herunder bl.a.:

- handleplaner
- magtanvendelse

Lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, herunder:

- om lovens dækningsområde (indlæggelse i sygehusregi)
- om frihedsberøvelse (tvangsindlæggelse)

På hvilken måde er dette relevant for deltagerens samarbejde med den sindslidende og andre samarbejdspartnere, og hvordan kan dette bruges i en medvirken ved en mulig rådgivning af den sindslidende og dennes pårørende og øvrige netværk.

FN's Handicapkonvention – værdier og fælles nationale værdier.
En præsentation af nyeste tanker og love i denne forbindelse.

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

Gennemgang af Brugerbevægelserne. Evt besøg af en fra Sind eller LAP.

Materiale:

FNs handicapkonvention om rettigheder for personer med handicap.
Psykiatriaftalen 2007-2010. Ansvarsfordeling mellem kommuner og regioner/
sammenhæng i tilbud.

”Fælles værdier i indsatsen for mennesker med en sindslidelse”. Publikation fra
Socialministeriet & Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Bekendtgørelse af lov om social service, LBK nr. 941 af 1. oktober 2009
(se retsinformation.dk)

Bekendtgørelse af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, LBK nr. 1111 af 1.
november 2006 (se retsinformation.dk)

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

Gennemgående projekt

En mulig opgaveform som kan anvendes, er at skabe et projekt som deltagerne i grupper kan arbejde på under hele uddannelsesforløbet. Dette kan tage udgangspunkt i en eller flere cases, en psykiatribruger eller en af deltagernes egne borgere. Målet er udvikling af egne kompetencer i samarbejdet med den sindslidende.

Tager man udgangspunkt i deltagernes egne erfaringer med en borger, anvendes det eksemplariske princip og undervisningen inddrages løbende i projektet.

Dette kan med fordel udnyttes i et split-forløb, hvor man kan se på egen praksis under forløbet.

Daglig refleksion

En anden opgaveform, er at bede deltagerne om dagligt at reflektere over undervisningens indhold i relation til deres egen praksis. Man kan lave støttende refleksionsspørgsmål til hver dag.

Holdningsøvelse

Øvelse i at se besværlig som kompetent. Hver enkelt deltager tænker på den borger, de synes er sværest at arbejde med og noterer, hvad der gør det så svært. Derefter er opgaven at vende alle disse udsagn til noget positivt.

4. Litteraturliste mv.

Petersen, Stig: Unge sind i sort. - [Århus]: Turbine, 2004

Red. John Aggergaard Larsen.: Sindets labyrinter: Seks beretninger fra mødet med psykiatrien. Kbh.: Hans Reitzel, 2002.

Larsen, Henrik Dybvad(red.): Når rejsen er målet, Videnscenter for socialpsykiatri 2000

Larsen, Henrik Dybvad m.fl.: Socialpsykiatri – et systemisk perspektiv Munksgaard 2000

Lauveng, Arnhild: I morgen var jeg altid en løve. Akademisk Forlag 2008

Lauveng, Arnhild: Unyttig som en rose. Akademisk forlag 2009

Romme, Marius og Escher, Sandra: Giv stemmerne mening Metoder i arbejdet med stemmehørere. Systime academic 2003

Seikkula, Jaakko : Åpne samtaler_Tano Aschehoug 2000

Smith, Mike: Selvskadende adfærd. Psykovision.2005.(kontakt: www.psykovision.dk)
[Engelsk psykiatrisk sygeplejerske. Temmelig ny]

Smith, Mike: Førstehjælp ved psykoser. Psykovision.2004.

Topor, Alain: At komme sig – Et litteraturstudie om at komme sig efter alvorlig psykisk lidelse Videnscenter for Socialpsykiatri 2002

Topor, Alain: Fra patient til person. Akademisk Forlag 2005

Topor, Alain: Recovery – at komme sig efter alvorlig psykisk lidelse. Hans Reitzels Forlag 2003

Topor, Alain: Vendepunkter – Et nærstudie af vendepunkter for mennesker der er kommet sig efter alvorlig psykisk lidelse. Videnscenter for Socialpsykiatri 2002

Grundlæggende arbejde i socialpsykiatrien

Inspirationsmateriale til undervisning

---

www.socialpsykiatri.dk Her er der mange artikler om Recovery, Rehabilitering, handleplaner og stemmehøring.

Film, videoer:

The Fisher King. Film/Tristar Pictures, 1991. 132 min.
Humoristisk og poetisk film om den sindsforvirrede Parry (professor i historie) og discjockeyen Jack.

A Beautiful Mind. Film/ instructor: Ron Howard 2002

En kærlighedshistorie

Sarte sjæle. Stine Korst. Produceret af Venus Film med støtte fra Socialministeriets Pulje "Indsats særligt for sindslidende" og BG Fonden.
© Venus Film 2000 – ISBN 87-90899-02-4

Cæsars sidste suk. 1995 Videoværkstedet Vejle amt

Gaven, film af Niels Gråbøl Om en søn, der har en sindslidende far – om samvær og familie